

Okulöncesi Eğitimde Kalite Faktörlerinin Öğretmen ve Yönetici Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

Evaluation of Quality Factors in Preschool Education According to the Views of Teachers and Administrators

ÖZET

Bu çalışmanın amacı okulöncesi eğitimde kalite faktörlerinin öğretmen ve yönetici görüşlerine göre değerlendirilmesidir. Bu araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim-öğretim yılında devlet okullarında görev yapan toplamda 13 okul yöneticisi ve öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Katılımcıların görüşlerini ortaya koymaları için görüşme yöntemi tercih edilmiş, veri toplama aracı olarak ise yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Veriler araştırmacı tarafından yüz yüze görüşmeler neticesinde toplanmıştır. Görüşme formundan elde edilen verilerin analizi için içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulardan bazıları şunlardır: fiziksel ortamın çevre sınırlarına uygun olması; sosyal ve duygusal ortamın sağlıklı olması; destekleyici ve öncü liderlerin yardımıyla kaliteli eğitimin yaratılabilmesi; öğretmenin ve öğrenme ortamının fiziksel koşullarının eğitimin kalitesini artırması; iletişime önem verilmesi ve ailenin eğitime katılımı kaliteyi oluşturan unsurlar olarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okulöncesi Eğitim, Öğretmen, Kalite, Okul, Okul Yöneticisi.

ABSTRACT

The aim of this study is to evaluate the quality factors in preschool education according to the views of teachers and administrators. The study group of this research consists of a total of 13 administrators and teachers working in public schools in the 2022-2023 academic year. Purposive sampling method was preferred in the study. The interview method was preferred for the participants to reveal their views, and the semi-structured interview technique was used as a data collection tool. The data were collected by the researcher through face-to-face interviews. Content analysis was used to analyze the data obtained from the interview form. Some of the findings obtained from the research are as follows: the physical environment is appropriate to the environmental boundaries; the social and emotional environment is healthy; quality education can be created with the help of supportive and pioneering leaders; the physical conditions of the teacher and the learning environment increase the quality of education; the importance of communication and the participation of the family in education are considered as the elements that constitute quality.

Keywords: Preschool Education, Teacher, Quality, School, School Administrator

GİRİŞ

Çocuklar doğuştan insanlara özgü özelliklere sahip olsalar da, topluma entegre olmalarını sağlayan şey eğitimidir. Eğitim, insan uygarlıklarının hayatta kalmasını garanti eden şeydir. Okul öncesi eğitim, eğitimin başlangıç seviyesidir. Dil, okuma-yazma, sosyal ve duygusal beceriler, matematik, sayısal beceriler ve bilişsel süreçlerin tümü, çocuğun gelişimine uygun, kaliteli bir okul öncesi eğitim almasından yararlanır (Güleş, 2013). Uygarlığın temel taşı olan çocuklar, dünyaya ihtiyaç duydukları bilgi ve becerilerle gelmezler. Bu nedenle çocuklar, gelecekte başarılı olmalarına yardımcı olacak çeşitli öğrenme fırsatları ve senaryoları sunan bir ortamda yetiştirilmelidir. Bu nedenle, bir çocuğun eğitimine küçükken başlamak çok önemlidir (Yavuzer, 2005). Erken çocukluk eğitimi olarak da bilinen okul öncesi eğitim, çocuğun doğumundan ilkökula başlamasına kadar süren, yaş grubundaki çocukların bireysel özelliklerine ve gelişim düzeylerine uygun çevresel olanaklar sunan, çocuğun zihinsel, bedensel, ruhsal, sosyal ve dilsel gelişimine kültürel normlara uygun olarak rehberlik eden bir eğitim süreci olarak tanımlanabilir. Bu tanımlar Oğuzkan ve Oral'dan (2002) alınmıştır.

Hall, öğrenmeye hazır olma fikrini ortaya atmıştır. George Stanley Hall, bir çocuğun belirli bir öğrenme sürecine başlamadan önce sahip olması gereken bilgi ve becerileri vurgulamıştır. Hall'a göre, bir çocuk yeni bir bilgi öğrendiğinde, daha önce öğrendikleriyle bağlantılı olduğu sürece ya da daha önce öğrendikleriyle yeni öğrendikleri arasında bir bağlantı kurabildiği sürece öğrendiklerini anlayabilir. Eğitim ve öğretim sürecinin çocuğun ne öğrenmesi gerektiğine odaklanmak yerine, çocuğun halihazırda sahip olduğu bilgi ve deneyime odaklanması gerektiğini savunmuştur. Çocuğun bilgi ve yeteneklerini anlamlandırmasına yardımcı olduğu için, okul öncesi eğitimin çocuğun gelecekteki akademik hayatını etkileyen çok önemli bir eğitim aşaması olduğu sonucuna varmak mümkündür (Akt. Çataloluk, 1994).

Okula hazır bulunuşluk, çocuğun tüm alanlarda önemli bir altyapıya sahip olarak dengeli bir şekilde olgunlaşmasını ve öğrenme için gerekli yeterlilikleri sağlayarak performans gösterebilmesini içeren bir kavramdır (Koçyiğit, 2009).

Ayşegül Topaç¹
Ebru Durmuşoğlu²
Melike Arat³

How to Cite This Article

Topaç, A., Durmuşoğlu, E. & Arat, M. (2023). "Okulöncesi Eğitimde Kalite Faktörlerinin Öğretmen ve Yönetici Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi", International Academic Social Resources Journal, (e-ISSN: 2636-7637), Vol:8, Issue:47; pp:2474-2481 DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/ASRJOURNAL.68759>

Arrival: 07 February 2023

Published: 28 March 2023

Academic Social Resources Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Okula hazır bulunuşluk her çocukta farklılık gösterir ve farklı yaşlarda tamamlanabilir. Çocuğun okuma ve yazmadaki başarısı, okulda ne kadar iyi olduğuyula doğrudan bağlantılıdır. Yeterli okuma ve yazma alışkanlığı ve becerisi geliştirmemiş kişilerin hayatta başarılı olması çok zordur. Bu nedenle okul öncesi eğitim, bireyin gelişiminde önemli bir rol oynadığı için çok iyi değerlendirilmelidir (Bayraktar, 2013). Yapılan çalışmalar, geleneksel yaklaşımın okuma yazma öncesi becerilerin okuma ve yazma için gerekli olmadığı iddiasını desteklemektedir. Sonunda, bu stratejinin hatalı olduğu ve okuryazarlık sürecinin çocuk okula kaydolmadan önce başladığı kabul edilmiştir (Bayraktar, 2013).

Bir çocuğun akademik başarısı için çok önemli olan okul olgunluğu, çocuğun önceki başarıları veya önceki öğrenmeleri, kişisel özellikleri, aile yapısı, çocuğun yaşadığı çevrenin sosyoekonomik özellikleri ve ailenin eğitim durumu gibi bir dizi değişkenden etkilenmektedir. Türkiye'de okula hazır bulunuşluk açısından, aynı sınıfta okuyan öğrenciler arasında (önceki öğrenmeler, kişisel özellikler, aile yapısı, çevrenin sosyoekonomik özellikleri ve ailenin eğitim düzeyi) ve farklı sosyoekonomik ve kültürel bölgelerde yaşayan öğrenciler arasında önemli farklılıklar vardır (Görmez, 2007). Çocuklar ilkokul yılları boyunca okuma, yazma ve matematik becerilerinde ustalaşmalıdır. Erken çocukluk eğitimi, çocuklara bu becerileri öğrenmelerinde yardımcı olmak için çok önemlidir. Okul öncesi eğitim sürecinde öğrenilmesi gereken temel beceriler sözel dil becerileri, ses farkındalığı, alfabe bilgisi ve yazma öncesi çalışmalardır (Deniz Kan, 2006:16).

Oktay (1982) çocukların okumaya hazır bulunuşluklarını etkileyen dört temel unsur belirlemiştir. Çocuğun fiziksel gelişimi fizyolojik faktörle; zeka çocuğun zekasıyla; duygular çocuğun duygularıyla; çevre ise ailenin sosyoekonomik ve kültürel durumu, okula kayıtlı kardeş sayısı ve evdeki görsel ve işitsel kaynakların mevcudiyetiyle ilgilidir. Bu dört temel unsur, bir çocuğun okumaya hazırlanmasını etkiler. Ebeveynler ve eğitimciler için en önemli sorunlardan biri, ilkokula uygun hazırlık yapılmadan başlayan çocukların yeni bilgi ve beceriler edinmesidir. Araştırmalara göre, öğrencilerin akademik başarı şanslarını artırmak için öğrenme süreçlerine başlarken temel becerilere sahip olmaları gerekmektedir. Ancak okula temel bilgilerle ya da öğrenmeye hazırlıkla başlamak, hem okulların çocuklar için hazırlığını hem de çocukların öğrenmeye hazırlığını vurgulamayı amaçlamaktadır. Çocukları öğrenmeye hazırlamak için uygun fiziksel koşulların, iyi bir müfredatın, olumlu öğretmen tutumlarının ve öğretmen-veli etkileşiminin sağlanması çok önemlidir (Oktay, 2013: 27).

Kaliteli bir okul öncesi eğitim, çocukların yeteneklerini geliştirme, öğrenme deneyimlerini zenginleştirme, okula devamlarını sağlama, ilkokula başarılı bir şekilde devam etme ve okul başarısını sağlama gibi işlevlerinin yanı sıra uzun vadede topluma faydalı olacak bireyler yetiştirme konusunda da olumlu etkilere sahiptir. Ayrıca, kaliteli bir okul öncesi eğitim, çocukların daha istihdam edilebilir olmalarına yardımcı olarak işsizlik ve yoksulluk gibi sonuçları önler. Sonuç olarak, okul öncesi eğitimin kalitesini garanti altına almanın akıllıca bir mali karar olduğu söylenebilir (Feyman, 2006).

Okul öncesi eğitimde kalitenin özü, bu tür durumlarda kalite kavramının tanımlanması, uygulamaya konulması ve değerlendirilmesi olarak düşünülebilir. Okul öncesi eğitimde kalitenin sağlanması, müfredat, öğretmen yeterlilikleri, yönetim, denetim, aileler ve fiziksel çevre gibi çok çeşitli faktörlerin göz önünde bulundurulmasını gerektirdiğinden, bu faktörlerin kapsamlı bir şekilde incelenmesini gerektirir. Okul öncesi eğitim ortamlarının kalitesini değerlendiren çalışmalar, böyle kapsamlı bir inceleme için gereklidir. Türkiye'nin zengin ülkeleri yakalaması için okul öncesi eğitimin yüksek standartlarda olması gerekmektedir (Güleş, 2013).

Okul öncesi eğitim Türkiye'de giderek daha önemli hale gelmektedir, ancak bu durum kaliteli bir okul öncesi eğitimin nasıl alınabileceğini göstermemektedir. Bazı Türk ailelerin anaokulu seçerken bilinçli kararlar verdiği, çoğunluğun ise ya gelişigüzel seçim yaptığı ya da birkaç faktörden etkilendiği açıktır. Bu durum, Türkiye'de okul öncesi eğitim kurumlarının sahip olması gereken niteliklere ilişkin yeterli materyal bulunmadığının bir işareti olarak görülebilir (Koç, 1999).

Fiziksel tesisler, öğretim kaynakları, idari, öğretim ve destek personelinin nitelikleri, müfredat ve ailelerle etkileşim, eğitim kurumlarının kalitesi üzerinde etkilidir. Okul öncesi dönemdeki çocuğun ve ailesinin okula hazır olması, sınıfta devamlılığı, başarıyı ve ilerlemeyi teşvik eder ve çocuğun kendine güvenini artırır. Okuldaki başarı, çocuğa hayatta başarılı olmak için ihtiyaç duyduğu sosyal ve bilişsel becerileri kazandırır. Bu da genci genel olarak daha başarılı kılar. Buna karşılık, okulun da çocuğun eğitimine, gencin okula hazır olduğu kadar hazır olması gerekir. Bir okulun öğrenciler için hazırlıklı olmasının temel gereklilikleri arasında öğrencilerin eğitimlerine devam edebilecekleri okullara sahip olmak, okullara kolay erişim sağlamak, bölge koşullarını ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmak ve mükemmel eğitim sunmak yer alır. Taleplere uygun eğitim programları ve teknikleri, yetenekli ve istekli öğretmenler, açık sınıflar, gerekli fiziksel altyapı ve kalabalık olmayan sınıflar ile gerçekleştirilir. Çocuğun öğrenmeye hazır olması, kalitenin sağlanmasında en önemli unsurdur (Bekman ve Gürselel, 2005). Bu açıdan bakıldığında, okul öncesi eğitim kurumlarının kalite standartlarının çocukları ilkokula hazırlama konusunda ne kadar başarılı olduğuna bakmanın faydalı olacağı düşünülmüştür. Öğretim içeriğinin mi yoksa donanım ve ekipman zenginliğinin mi okul öncesi eğitim kurumları üzerinde bir etkisi olduğu bilinmemektedir. Araştırmanın temel sorusu ve odak noktası, okul öncesi eğitim tesislerinin çocukları okula hazırlamak için tek başına yeterli olup olmadığıdır.

Ayrıca, aynı sınıftaki farklı sosyo-kültürel geçmişlere sahip çocukların büyümesinde ailelerin oynadığı rol de çok önemlidir.

Bu bilgiler kapsamında çalışmanın amacı okulöncesi eğitimde kalite faktörlerinin öğretmen ve yönetici görüşlerine göre değerlendirilmesidir. Bu genel amaç altında çalışmada aşağıdaki sorulara yanıtlar aranacaktır:

Katılımcılara göre okulöncesi eğitimde kalite nedir?

Katılımcılara göre okulöncesi eğitimde kalite faktörleri nelerdir?

Katılımcılara göre okulöncesi eğitimde kalite faktörlerini iyileştirmek için neler yapılmalıdır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu tezde nitel betimsel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Kadın okul yöneticileri ile çevrimiçi bir program üzerinden gerçekleştirilen görüşmeler yoluyla elde edilen veriler ilgili alanyazın ile karşılaştırılarak yorumlanmıştır. Nitel araştırma türünün temelinde nedenleri sorgulanmak istenen bir durum bulunmaktadır (Creswell, 2019). Nitel araştırma bünyesinde; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama araçlarını bulundurmaktadır. Verilerin toplanması sürecinde, araştırmacı bizzat gerçek ortama gidip sürecin nasıl geliştiğini bütüncül bir şekilde inceler (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu çalışmada, kadınların okul yöneticiliğine ilişkin motivasyon kaynaklarının neler olduğunun derinlemesine anlaşılması ve özel okul ve devlet okulundaki durumun karşılaştırmalı olarak nedenleriyle anlaşılması amacına ulaşmak istendiğinden nitel betimsel bir araştırmanın daha uygun olduğu düşünülmüştür.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim-öğretim yılında devlet okullarında görev yapan toplamda 13 yönetici ve öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Katılımcı seçiminde temel amaç farklı kademelerde görev yapan katılımcıların görüşme sorularına cevap verebilecek kişilerden oluşmasını sağlamak olmuştur. Ayrıca, araştırma sonuçlarını etkilememesi açısından araştırmada yer alacak katılımcıların araştırmacı ile herhangi bir tanışıklığı olmamasına özen gösterilmiştir. Araştırma boyunca katılımcıların gerçek isimleri yerine kodlama tercih edilmiş ve katılımcı gizliliği esas alınmıştır.

Tablo 1. Araştırmaya Katılanların Demografik Değişkenleri

	Cinsiyet	Branş	Yaş	Kıdem	Öğrenim Durumu
K1	Kadın	Okulöncesi Öğretmeni	37	16	Lisans
K2	Erkek	Okulöncesi Öğretmeni	33	12	Lisans
K3	Erkek	Okulöncesi Öğretmeni	27	5	Lisans
K4	Kadın	Okulöncesi Öğretmeni	31	9	Yüksek Lisans
K5	Erkek	Okulöncesi Öğretmeni	33	10	Lisans
K6	Kadın	Okulöncesi Öğretmeni	37	13	Lisans
K7	Kadın	Okulöncesi Öğretmeni	43	21	Yüksek Lisans
K8	Kadın	Okulöncesi Öğretmeni	40	15	Lisans
K9	Kadın	Anaokulu Öğretmeni	34	11	Lisans
K10	Kadın	Okulöncesi Öğretmeni	48	21	Lisans
K11	Kadın	Okulöncesi Öğretmeni	35	14	Lisans
K12	Kadın	Okulöncesi Öğretmeni	28	4	Lisans
K13	Kadın	Okulöncesi Öğretmeni	29	6	Lisans

Katılımcılara ait demografik değişkenler tablosu değerlendirildiğinde 10 kadın 3 erkek öğretmen, 12 okulöncesi öğretmeni 1 anaokulu öğretmeni, 11 lisans mezunu ve 2 yüksek lisans mezunu öğretmenlerden oluştuğu, yaşlarının 27-48 arasında değiştiği ve son olarak kıdem olarak en az çalışma yılına sahip katılımcının 4 yıl, en fazla kıdem yılına sahip katılımcının 21 yıl olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Katılımcıların görüşlerini ortaya koymaları için görüşme yöntemi tercih edilmiş, veri toplama aracı olarak ise yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmış olup görüşme formunda 3 soru yer almaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, önceden hazırlanmış sorulara bağlı olarak görüşmenin seyrine göre alt sorularla desteklenebilir, böylelikle sistematik ve karşılaştırılabilir bilgiler sunar (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırmacı, ek sorular ile detaylı bilgiler elde ederek katılımcının deneyimlerine ışık tutar.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Veriler araştırmacı tarafından yüz yüze görüşmeler neticesinde toplanmıştır. Görüşmeler belirlenen gün ve saatte araştırmacı ve tek bir katılımcının yer aldığı şekilde gerçekleştirilmiştir. Görüşmenin başında katılımcılara araştırmanın amacı, görüşmede elde edilecek verilerin yazılı hale getirileceği ve katılımcı gizliliği gibi konular ile katılımcıların istedikleri zaman görüşmeyi sonlandırabilecekleri bilgisi verilmiştir. Katılımcılardan alınan izin doğrultusunda elde edilen video dosyaları öncelikle ses dosyasına ardından yazıya dökülmüştür.

Görüşme formundan elde edilen verilerin analizi için içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç verilerin içinde yer alan saklı gerçekleri ortaya çıkarmaktır (Sert ve diğerleri, 2012). İçerik analizi, dokümanlardan elde edilen verilerin kodlanması, temalara ayrılması, kodların ve temaların gözden geçirilmesi, bulguların tartışılması olmak üzere dört aşamadan meydana gelir (Sert ve diğerleri, 2012). Görüşmeler, katılımcıların görev yaptıkları okulda mesai saatleri dışında yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Her bir görüşmeci ile 35-45 dakika arasında görüşme yapılmıştır. Elde edilen ses kayıtları, bilgisayar ortamında yazılı hale getirilmiş ardından kodlama ve temalara ayırma sürecine geçilmiştir.

BULGULAR

Araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış açık uçlu görüşme formunda bulunan “Okulöncesi eğitimde kalite deyince neler algılıyorsunuz?” sorusuna katılımcıların vermiş olduğu cevaplar neticesi oluşturulan tema ve kodlar Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Okulöncesi Eğitimde Kaliteye İlişkin Temalar ve Kodlar

Temalar	Kodlar	f
Okulöncesi Eğitimde Kalite	<i>Sosyal, duygusal, bilişsel gelişim</i>	4
	Fiziki olanaklar	4
	Teknolojik imkanlar	2
	Güvenlik	1

Tablo 2 incelendiğinde “Okulöncesi Eğitimde Kalite” teması altında “Sosyal, duygusal, bilişsel gelişim”, “Fiziki olanaklar” “Teknolojik imkanlar” ve “güvenlik” şekline 4 kod olarak belirlenmiştir. Buna göre katılımcılar, Sosyal, duygusal, bilişsel gelişim sağlayan, fiziki imkanları iyi olan, teknolojik olarak yeniliklere açık ve güvenli açısından güvenli, sistemli, planlı ve iletişime açık bir ortamların kaliteli bir eğitim ortamı olduğunu belirtmişlerdir. Bu kapsamda katılımcı görüşlerinden bazılarının ait doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

“Çağa uygun teknolojik ve bilimsel gelişmeler takip edilerek, çocuğun tüm gelişim alanlarını (sosyal, duygusal, bilişsel vb.) destekleyecek, çocuğu merkeze alan, bilinçli donanımlı farkındalığı yüksek yönetici ve öğretmenler tarafından çevre fiziksel koşulları düzenlenmiş eğitim öğretim ortamlarında sunulan eğitim ortamı. Bireysel farklılıklara dikkat edilerek özenle seçilen günlük etkinliklere yer verilen eğitim programlarının uygulanması”. (K1)

“Alanında yetkin ve işini seven öğretmenler topluluğu, Sınıf mevcudu düşük ve çağa uygun teknoloji ile donatılmış hijyenik eğitim ortamları, Okul Öncesinin önemini bilen bilinçli veliler, Okul Öncesi Eğitim kurumlarında çalışan öğretmen, personel ve yöneticilerin sabırlı, sevecen ve işbirliği halinde çalışması, Uygulanan Eğitim Programı” (K2)

“Kaliteli Eğitim ortamlarında fiziksel çevre çok önemlidir. Düzenlenen fiziksel çevrenin çocuğun yaşına ve düzeyine uygun olması gerekir. Aydınlık ferah ve düzenli eğitim ortamları”. (K3)

“Okul öncesi dönem riskler açısından oldukça önemlidir. Dolayısıyla kalite deyince öncelikle çocukların güvenliği akla gelmektedir. Ayrıca çocuğa yönelik yaklaşımların sağlıklı olması kadar veli ile iletişimin de etkili olması gerekmektedir. Güvenli, sistemli, planlı ve iletişime açık bir ortam kaliteli bir eğitim ortamıdır”. (K4)

“Okulun bulunduğu çevre ve kullanılan materyallerin kalitesi. Mesleki yeterliliğe sahip öğretmenler ve personeller, Çocuğa yönelik ilkesinin merkeze alındığı eğitim programlarının varlığı. Çocuğun tüm gelişim alanlarının desteklendiği ve kendini güvende hissettiği eğitim ortamları. Velilerin Okul öncesi eğitime karşı olumlu duygu ve düşünceleri” (K5)

“Kaliteli bir okul öncesi eğitimi alan öğrencinin gelişimsel özelliklerinde ve bireysel gelişiminde mutlaka gözle görülür bir ilerleme olması gerektiğini düşünüyorum. Özellikle çocuğu sosyal açıdan geliştirecek; özgüvenli, kendini tanıyan, isteklerini bilen, ahlaki yapısı gelişmiş bir birey olarak yetiştirecek bir altyapı hazırlayacağı için okul öncesinde kalite şansa bırakılmayacak kadar önemlidir”. (K7)

“Okul öncesi eğitimde kaliteden bahsedince mevcut sayısından, kullanılan materyaller, kaynaklar, öğretmenin donanımı, okulun bulunduğu çevre koşulları ve bilinçli veliler geliyor”. (K11)

“Çocukların seviyesine uygun, etkinlikler sırasında farklı yöntem ve tekniklere açık olunması. Çocukların hayal dünyasını geliştirmeye ve onları düşünmeye sevk etmesi. Onları tek tip yetiştirmekten ziyade mümkün imkanlar dahilinde bireysel ilgi alanlarına uygun etkinliklere de yer verilmesi”. (K13)

Araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış açık uçlu görüşme formunda bulunan “Okulöncesi eğitimde kalite faktörleri nelerdir?” sorusuna katılımcıların vermiş olduğu cevaplar neticesinde oluşturulan tema ve kodlar Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Okulöncesi Eğitimde Kalite Faktörlerine İlişkin Temalar ve Kodlar

Temalar	Kodlar	f
Okulöncesi eğitimde kalite faktörleri	Çevre	3
	Eğitim lideri	2
	Öğrenme ortamı	2
	Eğitim programı	1
	Aile katılımı	1
	Aktivite	1
	Personel	1

Tablo 3 incelendiğinde “Okulöncesi Eğitimde Kalite faktörleri” teması altında “çevre”, “eğitim lideri”, “öğrenme ortamı”, “eğitim programı”, aile katılımı”, “aktivite” ve “personel” şeklinde 7 kod belirlenmiştir. Buna göre katılımcılar okulöncesi eğitimde kalite faktörlerine ilişkin olarak çevre kapsamında fiziksel çevre, sosyal duygusal çevrenin sağlıklı olması, öncülük eden destekleyen liderler sayesinde kaliteli eğitim oluşturulabileceğini, öğretmenin, öğrenme ortamının fiziki şartlarının eğitim kalitesini artırdığını, iletişim ve aile eğitimi-katılımı, öğrencilerin yaşına uygun olarak ailelerin katılımıyla gerçekleşen aktiviteler, personellerin hızlı değişen teknoloji ve bilime olan yaklaşımları okulöncesi eğitimde kalite faktörleri olarak değerlendirilmiştir.

“Yönetici ve Eğitim lideri ve onun eğitime bakış açısı, Öğretmen ve onun yarattığı eğitim ortamı, Eğitim, Programı ve programın uygulanış şekli en çok etkileyen etmenlerdir. Aile, okul ve öğrencilerden oluşan okul için yaratılan ortak paydaşlar ve kurulan duygusal bağlar. Öğrencilerin yaşına uygun olarak ailelerin katılımıyla gerçekleşen aktiviteler”. (K1)

“Çevre faktörü çok önemli, Sürekli işbirliği ve iletişim halinde olan öğretmenler ve velilerin farkındalık oranları yüksek olacaktır. Fiziksel çevre eğitimin olmazsa olmazıdır. İşlevsel ve hijyen olmalıdır. Sosyal açıdan öğretmen, yönetici ve velilerin bir araya gelerek okul iklimini oluşturması zorunludur”. (K3)

“Okulunu ve öğretmenlerini seven ve destekleyen Eğitim liderleri çok önemlidir. Öncülük eden destekleyen liderler sayesinde Sosyal açıdan yeterli ve mutlu öğretmenler görmek mümkündür. Mutlu öğretmenler mutlu ve başarılı öğrenciler yetiştirerek, eğitim programlarını uygulayarak başarılı öğrenciler yetiştirebilir. Başarılı öğrencilerin aileleri kendilerini çok yeterli ve duygusal açıdan zengin hissedeceklerdir.” (K4)

“En önemli kalite faktörü okul yöneticisi ve oluşturduğu vizyonudur. Okul Öncesi kurumları daha mikro gruplar Olmasına rağmen Yönetilmesi zor gruplardır. İdarecinin vizyonu okulu tamamen etkiler. İletişime açık, kabullenici, kapsayıcı bir vizyon en etkili ve sağlıklı olanıdır. Eğitim programlarından ziyade çalışanlar arasındaki duygusal bağ ve birliktelik kaliteyi ayakta tutar”. (K5)

“Okulun bulunduğu çevre ve ailelerin okula ve öğretmene karşı olan tavır ve durumları en önemli faktördür. Ayrıca yönetici, öğretmen ve personellerin hızlı değişen teknoloji ve bilime olan yaklaşımları. Öğretmen ve öğrenciler arasında kurulan duygusal bağların güçlü olması. Aynı ortamı paylaşan insanlar arasındaki okul iklimi”. (K6)

“Okul öncesi eğitim merkezine çocuğu koyar. Öğrenci odaklı bir eğitim olduğu için sosyal çevresinin, ailenin, öğretmenin, öğrenme ortamının fiziki şartlarının eğitim kalitesini artırdığını, işbirliği içinde çalışmanın da önemli bir faktör olduğunu düşünüyorum”. (K7)

“Okul öncesi dönemde yukarıda sayılan faktörlerin tümü kaliteyi birebir etkiler, fakat bunların en önemlisinin öğretmen olduğunu düşünüyorum. Öğretmenin aldığı eğitimin kalitesi ve bildiği uygulamaları sürekli zenginleştirerek öğrencilere aktarabilme kabiliyeti kaliteyi etkileyen en önemli faktördür bana göre”. (K8)

“Empati kurabilen, öğretmeni destekleyen yöneticiler, Fiziksel çevre, Gelişimi destekleyen eğitim programı, Eğitimi destekleyen anne-baba” (K9)

“Kaliteli bir okul öncesi eğitim, bilişsel, fiziksel, duygusal, sosyal ve dil gelişimi açısından temelleri atar. Okul öncesi eğitim, kendi içerisinde düşünüldüğünde bile önemli bir tecrübe iken, bu eğitim çocuklar için formal eğitime girişte eşsiz bir alt yapı oluşturur”. (K10)

“Öğretmen ve personel yeterlilikleri, sınıftaki çocuk sayısı, öğretmen ve çocuk etkileşimleri, uygulanan program, iletişim ve aile eğitimi-katılımı gibi faktörlerden etkilenmektedir. Erken çocukluk dönemi eğitimcileri ve araştırmacılar, eğitim hizmetlerinin iyi düzenlenmiş ortamlarda, kaliteli öğretmenler ve personel tarafından yürütülmesinin çocukların erken öğrenmelerini destekleyici nitelikte olduğunu belirtmektedirler.” (K11)

Araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış açık uçlu görüşme formunda bulunan “Okulöncesi eğitimde kalite faktörlerini iyileştirmek için neler yapılabilir?” sorusuna katılımcıların vermiş olduğu cevaplar neticesi oluşturulan tema ve kodlar Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Okulöncesi Eğitimde Kalite Faktörlerini İyileştirmeye İlişkin Temalar ve Kodlar

Temalar	Kodlar	f
Kalite faktörlerini iyileştirme	Teknoloji	10
	Güncellik	4
	İşbirliği	2
	Sınıf mevcudu	
	Fiziki materyaller	1

Tablo 4 incelendiğinde “kalite faktörlerini iyileştirme” teması altında “teknoloji”, “güncellik”, “işbirliği”, “sınıf mevcudu” ve “fiziki materyal” olmak üzere 5 kod olarak belirlenmiştir. Buna göre katılımcılar kalite faktörlerinin iyileştirilmesine yönelik olarak öncelikle teknolojinin yakından takip edilmesi gerektiğini, güncel konulara ve durumlara ayak uydurulması gerektiğini, işbirliği sağlanması gerektiğini, sınıf mevcudunun çok kalabalık olmaması gerektiğini, ve son olarak fiziki imkan ve olanakların sağlanarak gerekli materyallerin sağlanması gerektiğini belirtmişlerdir.

“Öğretmenlerin çağa, bilimsel gelişmelere, teknolojiye uygun olarak kendini yenilemesi, dinamik tutması en önemli faktörlerden biridir. Veliyi bilinçlendirme ve farkındalık yaratmak diğer önemli bir husustur. Okul ortamının çocukların seviyesine uygun olması ve sınıf mevcutlarının yüksek sayıda olmaması. Öğrenciler için kullanılacak basit materyallerin güncellenerek zenginleştirilmesi sağlanabilir. (K1)

“Öğretmenlerin meslek hayatı boyunca kendini güncel tutması, uygulanan eğitim sistemlerini takip edip dinamik kalması gerekmektedir. Eğitim ortamlarındaki materyallerin çocukların seviyesine ve yaşına uygunluk düzeyi önemli bir faktördür. Sosyal çevre, aileler ve okul arasındaki işbirliği çalışmaları. Öğrencilerin katılacağı sosyal etkinliklerin yaşlarına uygun olup olmadığı çok önemlidir. (K2)

“Eğitimde kalite için kurumda çalışan tüm personelin işbirliği ve paylaşımcı tavırları oldukça önemlidir. Veliler ile kurulan iletişim ve paylaşım öğrencilerin başarı ve mutluluk oranlarına etki edecektir. Sınıf mevcutları eğitim kalitesini etkileyecek kadar çok olmamalıdır. Sınıf ortamlarının güvenliği iş sağlığı açısından oldukça önemlidir. (K3)

“Öğretmenler gelişen ve değişen teknolojiye ayak uydurarak bunları çocukların gelişim düzeylerine uygulayarak iyileşme sağlayabilirler. Eğitimin önemine dair olumlu bilgiye ilmi felsefeye sahip aile sayısının artmasıyla sağlanabilir. Alınan her karar ve uygulanan her faaliyette çocuğun çıkarları göz önünde tutularak kalite faktörleri iyileştirilebilir. İlgili tüm personelin motivasyon ve teşvikiyle kalite de iyileşmenin sağlanabileceğini düşünüyorum. (K5)

“Öğretmenlerin yetiştirildiği üniversite bölümlerinden kesinlikle açık öğretim fakülteler kaldırılmalı. Eğitimler yüzyüze ve uygulamalı dersler daha fazla olmalı. Fiziksel materyaller eksik olan okullara destek verilmeli, okul öncesi eğitimin kalitesini artırabilmek için toplumsal bilinçlendirme çalışmalarına ağırlık verilmelidir”. (K7)

“Sınıf mevcutları yaş grupları düşünülerek öğretmenin birebir ilgilenebileceği, göz teması kurabileceği, geri dönütleri alabileceği şekilde olmalıdır. 15 en fazla sayı olarak. Çocukların yaparak, yaşayarak öğrenmelerini sağlayacak, üst düzey düşünmelerini sağlayacak, doğal ortamı aratmayacak eğitim – öğretim ortamı”. (K8)

“Öğrencilerin kendi duygu, düşünce istek ve ihtiyaçlarını özgürce ifade edebildikleri, eğitime aktif olarak katılabildikleri. Zenginleştirilmiş uyarıcı ortam ve materyallere sahip oldukları, Öğretmen, idareci, personel ve veliler arasında sevgi saygıya ve anlayışa dayalı iletişimin kurulduğu, işbirliği çerçevesinde eğitim-öğretim süreçlerinin yürütüldüğü, Fiziksel çevrenin düzenlenip, güvenli ortamın oluşturulduğu, Sınıfın öğrenci sayısına uygun alana sahip olduğu, Öğretmen başına düşen çocuk sayısının uygun olarak planlandığı, Teknolojik gelişmelere ve yeniliklere açık, sürekli gelişen ve geliştiren bir anlayışla yürütülen eğitim öğretim sürecinin gerçekleştirilmesi gerekir”. (K9)

“Verimli ders aşamalarını gerçekleştirebilmek için öncelikle kalabalık ve nitelik anlamındaki farklılıklardan biraz uzak durulmalı. Altı senelik öğretmenlik hayatımda yaş düzeyinin yakın olduğu, dil problemi olmayan ,sayı olarak en fazla yirminin verimli olduğunu gözlemledim. Bu sayısında yaş olarak küçüldüğünde sayı olarak ta azalması gerektiği kanısındayım. Şu anki sınıfımda üç özel eğitim öğrencisi, yedi yabancı uyruklu Türkçe bilmeyen ;22 kişilik bir sınıfım var ve verim olarak düşüş yaşadığını hissediyorum. Çünkü dil sorunu başlı başına bir durum olarak kendini göstermekte”. (K12)

SONUÇ

Katılımcılar, “Okulöncesi Eğitimde Kalite” teması altında sosyal, duygusal, bilişsel gelişim sağlayan, fiziki imkanları iyi olan, teknolojik olarak yeniliklere açık ve güvenli açısından güvenli, sistemli, planlı ve iletişime açık bir ortamların kaliteli bir eğitim ortamı olduğunu belirtmişlerdir. Okul öncesi eğitimde kalite üzerine yapılan araştırmalar farklı tanımlar üretmiş olsa da, kalitenin yapısal ve işlevsel kalitenin etkileşimi ve kaynaşması yoluyla elde edildiği genel kabul görmektedir (Canbeldek ve Erdoğan, 2017; Morabito, Van de gaer, Figueroa ve Vandebroek, 2018; Zembat, 2007). Sınıf büyüklüğü, öğretmen-çocuk oranı, eğitim derecesi ve hizmet yılı okul

öncesi eğitimde yapısal kalite faktörleri arasında yer almaktadır. Çocukların nazik insanlarla ve öğrenmeyi kolaylaştıran kaynak ve etkinliklerle etkileşimleri ise işlevsel kalite unsurlarıdır (Canbeldek ve Erdoğan, 2017). Katılımcılar, “Okulöncesi Eğitimde Kalite faktörleri” teması altında okulöncesi eğitimde kalite faktörlerine ilişkin olarak çevre kapsamında fiziksel çevre, sosyal duygusal çevrenin sağlıklı olması, öncülük eden destekleyen liderler sayesinde kaliteli eğitim oluşturulabileceğini, öğretmenin, öğrenme ortamının fiziki şartlarının eğitim kalitesini artırdığını, iletişim ve aile eğitimi-katılımı, öğrencilerin yaşına uygun olarak ailelerin katılımıyla gerçekleşen aktiviteler, personellerin hızlı değişen teknoloji ve bilime olan yaklaşımları okulöncesi eğitimde kalite faktörleri olarak değerlendirilmiştir. Katılımcılar, “kalite faktörlerini iyileştirme” teması altında kalite faktörlerinin iyileştirilmesine yönelik olarak öncelikle teknolojinin yakından takip edilmesi gerektiğini, güncel konulara ve durumlara ayak uydurulması gerektiğini, işbirliği sağlanması gerektiğini, sınıf mevcudunun çok kalabalık olmaması gerektiğini, ve son olarak fiziki imkan ve olanakların sağlanarak gerekli materyallerin sağlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Fiziksel yetenekler kalitenin yalnızca bir bileşenidir. Dahası, önceki çalışma kaliteyi gerçek mekan ve materyallerle sınırlandırmamaktadır. Fiziksel ortam ve materyallere ek olarak, eğitim kalitesini etkileyen diğer faktörler arasında öğretmen yeterlilikleri, sınıftaki öğrenci sayısı, öğretmen başına düşen öğrenci sayısı, öğretmen ve öğrenciler arasındaki etkileşim, kullanılan program, iletişim ve aile eğitimi ve katılımı yer almaktadır. Bu ortamdaki öğretmen ve yöneticiler, mükemmellik fikrini literatürle tutarlı bir şekilde yorumlamıştır. Balyer (2013), okul yöneticilerinin öğretmenlerle verimli konuşmalar yapması, eğitmenlere geri bildirim sağlaması ve öğretmenleri sıkı çalışmaları için takdir etmesi gerektiği sonucuna varmıştır. Ayrıca, yöneticilerin olumlu bir örnek oluşturmak, öğretmen işbirliğini teşvik etmek ve öğretim kalitesine vurgu yapmak için çok çalıştıkları sonucuna varmıştır. Sonuç olarak, yöneticilerin bu girişimlerle okulların kalitesinin yükseltilmesinde önemli bir rol oynadıkları belirtilmiştir. Susmak ve Hacfazlolu'nun (2013) araştırmasına göre, erken çocukluk eğitimi kurumlarının yöneticileri insana değer vermeli ve takım oyuncusu olmalıdır. Ayrıca, yöneticilerin güvenilir ve teşvik edici olması gerektiği belirtilmiştir. Kalitenin başlangıcı ve sürdürülmesi söz konusu olduğunda, kaliteyi oluşturan tüm bileşenlerin birbiriyle bağlantılı olması ve birlikte çalışması çok önemlidir. Kalitenin bileşenleri literatürde genellikle iki gruba ayrılmaktadır: Yapısal ve prosedürel unsurların kalitesi (Epinosa, 2002; Zigler, Gilliam ve Jones, 2006). Sınıftaki öğrenci sayısı, öğrencilerin eğitmenlere oranı, öğretmen ve yöneticilerin hazırlığı yapısal kaliteye katkıda bulunurken, süreç kalitesi etkileşimler, faaliyetler, kaynaklar, sağlık ve güvenlik gibi faktörler tarafından belirlenir (Epinosa, 2002). Literatürde belirtilen kalite faktörlerinin çoğunluğu öğretmenler ve yardımcı eğitmenler tarafından belirtilmiştir. Sınıftaki öğrenci sayısı ve eğitmen başına düşen öğrenci sayısı gibi iki önemli faktör ihmal edilmiştir.

Erken yaşların değerine ilişkin ulusal ve uluslararası araştırmalar incelendiğinde, yüksek kaliteli okul öncesi eğitimin en önemli konu olduğu ortaya çıkmaktadır. Türkiye'de anaokulu eğitimi zorunlu olmamakla birlikte, okula bir yıl sonra başlayan her çocuğun anaokulu eğitimi alması için çalışmalar yapılmaktadır. Bu şekilde, Türkiye'nin okul öncesi düzenlemelerine ilişkin çabaları, sanayileşmiş ülkelerde okul öncesi eğitime katılımın artırılmasına yönelik devam eden çabalara ek olarak bu alanı da desteklemektedir. Araştırmalara göre, kurumdaki çocukların fiziksel, duygusal, sosyal ve entelektüel gelişimlerine yardımcı olmak için bir araya geldikleri güvenli, sağlıklı ve ilgi çekici bir atmosfer, mükemmel bir okul öncesi eğitimin ayırt edici özelliğidir. Bu açıdan bakıldığında, Türkiye'deki anaokullarının çevresel koşulların genel kalite bileşeninde nispeten yüksek ortalama puanlara sahip olması, gelecekte yapılacak araştırmalar için bir model oluşturması açısından oldukça cesaret vericidir.

KAYNAKÇA

- Balyer, A. (2013). Okul müdürlerinin öğretimin kalitesi üzerindeki etkileri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 19(2), 181-214.
- Bayraktar, V. (2013). *Okuma-yazmaya hazırlık eğitim programının anasınıfına devam eden 6 yaş grubu çocukların yazı farkındalığı becerilerine ve ilkökul birinci sınıftaki ses farkındalığı ve okuma-yazma becerilerine etkisinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Bekman, S. ve Gürselel, F. (2005). *Doğru başlangıç: Türkiye'de okul öncesi eğitim*. İstanbul: TÜSİAD Yayınları.
- Canbeldek, M. ve Erdogan, N. I. (2017). The effects of early childhood classroom size and duration on development of children. *Eurasian Journal of Educational Research*, 68, 257-271,
- Creswell, J. C. (2019). *Nitel araştırmalar için 30 temel beceri*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Çataloluk, C. (1994). *Farklı sosyo-ekonomik ve kültürel ortamlarda yetişen çocukların okul olgunluğu açısından karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Deniz Kan, Ü. (2006). Erken çocukluk yıllarında okuma – yazmaya hazırlık. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 31,16-20
- Epinosa, L.M. (2002). High-quality preschool: Why we need it and what it looks like. *Preschool Policy Matters*, 1. National Institute For Early Education Reseach
- Feyman, N.(2006).*Okul öncesi eğitim kurumlarında kalitenin çocukların gelişim alanlarına üzerine etkisinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

- Görmez, E. (2007). *İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okul olgunluğu ve matematik hazırbulunuşluk düzeyleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir
- Güleş, F.(2013). *Okul öncesi eğitimde fiziksel çevreye ilişkin kalite standartlarının belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya
- Koç, G. (1999). Anne babaların okul öncesi eğitim kurumu seçimini etkileyen etkenler. *Mesleki Eğitim Dergisi*, 1(2), 17-27.
- Koçyiğit, S. (2009). *İlköğretim birinci sınıf öğretmenlerinin ve ebeveynlerin görüşleri ışığında okula hazır bulunuşluk olgusu ve okul öncesi eğitime ilişkin sonuçları*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Morabito, C., Van de gaer, D., Figueroa, J. L., and Vandebroek, M. (2018). Effects of high versus low-quality preschool education: A longitudinal study in Mauritius. *Economics of Education Review*, 65, 126 – 137.
- Oğuzkan, Ş. ve Oral, G.. (2002). *Okul öncesi eğitimi*. İstanbul: MEB Yayınları
- Oktay, A. (1982). Okul öncesi dönemde öğrenme ve okumaya hazırlıklı olmak. *Eğitim ve Bilim Dergisi* . 7 (39) , 11-18
- Oktay, O. A. (2013). *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Sert, G., Kurtoğlu, M., Akıncı, A. & Seferoğlu, S. S. (2012). Öğretmenlerin teknoloji kullanma durumlarını inceleyen araştırmalara bir bakış: bir içerik analizi çalışması. *Akademik Bilişim*, 1(3), 1-8.
- Susmak, M., ve Hacıfazlıoğlu, Ö. (2013). Öğretmenlerin görüşlerine göre okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan yöneticilerin sahip olması gereken özellikler. *Journal of Social Sciences/Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(13).
- Yavuzer, H. (2005). *Doğum öncesinden ergenlik sonuna çocuk psikolojisi*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Zembar, R. (2007). Okul öncesi eğitimde nitelik. Oktay, A. ve Polat Unutkan, O. (Ed.), *Okul öncesi eğitimde güncel konular* içinde (ss. 25-45). Ankara: Morpa.
- Zigler, E., Gilliam, W. S., and Jones, S. M. (2006). *A Vision For Universal Preschool Education*. New York, NY: Cambridge University Press.